

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

Aktuální legislativní stav při uzavírání životního pojištění

Ing. Renáta Zahořáková
září 2015
studie č. 5.362

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

Obsah

Úvod	2
Česká republika	5
Francie	7
Kanada	9
Německo	11
Rakousko	12
Spojené státy americké	14
Velká Británie (Anglie a Wales)	15
Zdroje	17

Úvod

Parlamentní institut se v této studii zabývá otázkou právní úpravy uzavírání životního pojištění ve vybraných státech. Cílem práce je porovnat právní úpravu především v otázce provizí pojišťovacích zprostředkovatelů a způsobu jejich regulace. Komparace se týká vybraných států Evropy i světa, konkrétně jde o Francii, Německo, Rakousko, Velkou Británii, USA a Kanadu. Pro možnost srovnání byly zpracovány také informace týkající se dané problematiky za Českou republiku.

Podle Finančního a ekonomického institutu je v Evropě běžné, že je provize za sjednání pojištění regulována, v České republice tak prozatím není.

„Způsoby regulace jsou podle FAEI velmi rozdílné a pohybují se mezi dvěma extrémy. Těmi jsou na straně jedné model používaný již několik let ve Velké Británii, který zjednodušeně znamená absolutní zákaz provizí placených pojišťovnou zprostředkovatelům (dealerům) pojištění. Opačnou variantou je model německý, který byl zaveden v nyní existující podobě nedávno – ten reguluje celkové poplatky placené klientem, tedy provizi i poplatky účtované pojišťovnami.“¹

¹ Finanční a ekonomický institut: Regulace provizí je v Evropě standard, Česko je výjimkou, 24. 6. 2015, dostupné na: <http://www.faei.cz/tiskova-zprava-regulace-provizi-je-v-evrope-standard-cesko-je-vyjimkou/>

Otázka pojišťovacích zprostředkovatelů je důležitá také z pohledu Evropské unie, jejímž úmyslem je vytvoření evropského trhu pro zprostředkování pojištění.² Byla přijata řada směrnic EU, která musí být transponována do právních řádů členských států EU.

Od roku 2003 platí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES o zprostředkování pojištění³, která má zajistit profesionalitu zprostředkovatelů, ochranu spotřebitelů a snadnější řešení sporů v této oblasti pomocí sítě FIN-NET⁴. V roce 2002 vznikla také směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/83/ES o životním pojištění⁵. Tato směrnice bude zrušena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II)⁶, která nabyde účinnosti 1. ledna 2016. Solventnost II má za úkol vytvořit jednotné podmínky a pravidla pro pojišťovny v celé EU tak, aby měly pojišťovny dostatečné finanční prostředky a přečkaly tak případná nepříznivá hospodářská období, zároveň je cílem ochrana pojistníka. Dalším předpisem Evropské unie je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES o trzích finančních nástrojů (MiFID)⁷, která ale bude zrušena ke 2. lednu 2017, od 3. ledna 2017 začne být účinnou směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů (MiFID II)⁸. Mezi klíčové body tohoto předpisu patří zvýšená transparentnost, omezení spekulací o komoditách, úprava pravidel pro nové technologie a posílení ochrany investorů. Z hlediska provizí tento dokument upravuje v článku 24 odst. 9 povinnost informovat o výši nákladů spojených s uzavřením pojistné smlouvy, tedy i o výši provize zprostředkovatele:

„Členské státy zajistí, aby platila domněnka, že investiční podniky, které platí poplatek či provizi nebo kterým jsou poplatek či provize placeny anebo který v souvislosti s poskytováním investiční nebo doplňkové služby poskytují stranou kromě zákazníka či osoby jednající jménem zákazníka nebo kterým jsou jakoukoli stranou kromě zákazníka či osoby jednající jménem zákazníka poskytovány jakékoli nepeněžní výhody, neplní své povinnosti podle článku 23 nebo podle odstavce 1 tohoto článku, ledaže tato platba nebo výhoda:

a) je navržena tak, aby zvýšila kvalitu příslušné služby poskytované zákazníkovi, a

² Více informací na: http://ec.europa.eu/finance/insurance/consumer/mediation/index_en.htm

³ V českém znění dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=CELEX:32002L0092>

⁴ Více informací na: http://ec.europa.eu/finance/fin-net/index_en.htm

⁵ V českém znění dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32002L0083>

⁶ V českém znění dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32009L0138>

⁷ V českém znění dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32004L0039&qid=1438851675137>

⁸ V českém znění dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32014L0065>

b) nemá nepříznivý vliv na plnění povinnosti investičního podniku jednat čestně, spravedlivě a profesionálně v nejlepším zájmu svých zákazníků.

O existenci, povaze a výši platby nebo výhody uvedené v prvním pododstavci a případně o způsobu výpočtu její výše v případě, že její výši není možno zjistit, musí být zákazník jasně, komplexně, přesně a srozumitelně informován ještě před poskytnutím příslušné investiční nebo doplňkové služby.“

Česká republika

V České republice upravuje problematiku uzavírání životních pojistek zákon o pojišťovnictví (zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění) a zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí (zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, v platném znění). V současné době v České republice funguje neregulovaný systém provizí za sjednané pojistné smlouvy, což motivuje zprostředkovatele k tzv. přetáčení smluv. Jedná se o situaci, kdy je klientovi ukončena pojistná smlouva a zároveň je vytvořena jiná, což není výhodné pro klienty, kterým při předčasném ukončení dosavadního pojištění nepřísluší celá již zaplacená částka. Z pohledu prodejce pojištění se ale jedná o výnosnou činnost, neboť za každou sjednanou pojistku náleží prodejci provize bez ohledu na to, zda k tomu vedlo ukončení jiné pojistné smlouvy. V platné právní úpravě se provizí týká § 21 odst. 1 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí:

„Osoba provozující zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví nebo činnost samostatného likvidátora pojistných událostí je povinna tuto svoji činnost vykonávat s odbornou péčí, chránit zájmy spotřebitele, zejména nesmí uvádět nepravdivé, nedoložené, neúplné, nepřesné, nejasné nebo dvojsmyslné údaje a informace, anebo zamlčet údaje o charakteru a vlastnostech poskytovaných služeb. Na požádání je povinna předložit klientovi, pojišťovně nebo zajišťovně osvědčení o svém zápisu do registru podle tohoto zákona. Na žádost klienta je povinna mu sdělit způsoby svého odměňování. V souvislosti se svojí činností pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí nesmí klientovi poskytovat neoprávněné výhody finanční, materiální či nemateriální povahy.“

Povinnost informovat klienta o výši provize je tak jen na žádost takového klienta. Pro řešení dané situace byl předložen návrh novely zákona o pojišťovnictví (sněmovní tisk č. 414/0, 7. volební období)⁹, který má mimo jiné novelizovat již zmíněný § 21 daného zákona, a návrh novely zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí (sněmovní tisk č. 415/0, 7. volební období)¹⁰. Druhý zmíněný návrh byl 7. 7. 2015 vzat zpět

⁹ Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=414>

¹⁰ Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=415>

ve druhém čtení, situaci by tak měl řešit především pozměňovací návrh k novele zákona o pojišťovnictví (součást *sněmovního tisku č. 414/2, 7. volební období*)¹¹, který 16. června 2015 podal poslanec Ladislav Šincl. Pozměňovací návrh obsahuje mimo jiné přidání § 135a týkající se regulace pobídky, důležité jsou především odstavce 1 až 4:

„(1) Výše pobídky poskytnuté pojišťovnou za uzavření pojistné smlouvy, za změnu pojištění nebo za předkládání návrhů nebo provádění jiných přípravných prací k tomu směřujících nesmí v případě životního pojištění podle části A přílohy č. 1 přesáhnout jedenapůlnásobek výše sjednaného ročního pojistného s tím, že v prvním roce trvání pojištění lze poskytnout část pobídky nejvýše ve výši sjednaného ročního pojistného. Splatnost zbývající části pobídky musí být rozložena rovnoměrně alespoň do doby 4 následujících let; při sjednané pojistné době kratší než 5 let musí být splatnost zbývající části pobídky rozložena rovnoměrně do konce sjednané pojistné doby. Pobídkou se pro účely tohoto zákona rozumí platba, odměna nebo jiná peněžitá nebo nepeněžitá výhoda a rovněž neobvyklá úplata za poskytovanou službu nebo jakékoli poskytnutí neopodstatněné výhody finanční, materiální či nemateriální povahy.

(2) V případě zániku pojištění v prvních 5 letech jeho trvání z jiného důvodu než v důsledku pojistné události náleží pojišťovacímu zprostředkovateli část pobídky podle odstavce 1 nejvýše v takové výši, jaký je poměr počtu ukončených měsíců trvání pojištění k 60 měsícům.

(3) Pojišťovna je oprávněna zohlednit ve výpočtu odkupného pobídku podle odstavce 1 pouze tak, aby v žádném roce trvání pojištění nepřesáhla část zohledněné pobídky 20 % z celkové výše pobídky podle odstavce 1; při sjednané pojistné době kratší než 5 let je pojišťovna oprávněna zohlednit ve výpočtu odkupného pobídku podle odstavce 1 v rovnoměrné výši po celou pojistnou dobu.

(4) Pojišťovna není povinna postupovat podle odstavců 1 až 3, pokud je pobídka v rovnoměrné výši nepřesahující 20 % sjednaného ročního pojistného poskytována průběžně po celou dobu trvání pojištění; pojišťovna je v takovém případě oprávněna zohlednit ve výpočtu odkupného pobídku podle odstavce 1 pouze do výše jedenapůlnásobku sjednaného ročního pojistného.“

Cílem tohoto pozměňovacího návrhu je tedy regulace provize pro zprostředkovatele pojištění, a to omezením maximální výše provize na 1,5 násobek ročního pojistného a rozložením výplaty

¹¹ Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=414&ct1=2>

této provize po dobu 5 let. Návrh novely zákona o pojišťovnictví je v současné době před třetím čtením v Poslanecké sněmovně.

Francie

Francie patří, stejně jako Česká republika, mezi země, kde výše provizí za zprostředkování životního pojištění není regulována. Právní rámec dává této problematice především pojišťovací zákoník (*Code des assurances*)¹², měnový a finanční zákoník (*Code monétaire et financier*)¹³ a množství vládních dekretů a vyhlášek¹⁴, například dekret o zprostředkování pojištění a o změně pojišťovacího zákoníku (*Décret n° 2006-1091 du août 2006 relatif à l'intermédiation en assurance et modifiant le code des assurances*)¹⁵, dekret o podmínkách odborné způsobilosti pro osoby, které jsou oprávněny provádět zprostředkování pojištění (*Arrêté du 18 février 2008 relatif aux conditions de capacité professionnelle des personnes habilitées à exercer l'intermédiation en assurances*)¹⁶ a dekret o registraci zprostředkovatelů v bankovních a finančních službách, investičních finančních poradců a jejich smluvních zástupců (*Décret n° 2012-100 du 26 janvier 2012 relatif à l'immatriculation des intermédiaires en opérations de banque et en services de paiements, des conseillers en investissements financiers et des agents liés*)¹⁷.

Pojišťovací zákoník upravuje problematiku pojišťovacích zprostředkovatelů v knize 5., konkrétně v člancích L500 - L571-1. V článku L511-1 je vymezena pojišťovací zprostředkovatelská činnost:

¹² V originálním znění dostupné na: http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?jsessionid=7EC12011FAB3F571FC4BEA6B0475A040.tpdila09v_3?cidTexte=LEGITEXT000006073984&dateTexte=20150803

¹³ V originálním znění dostupné na: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006072026>

¹⁴ Více info na: <https://acpr.banque-france.fr/vous-etes/intermediaires/intermediaires-dassurance/references-legislatives.html>

¹⁵ V originálním znění dostupné na: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000458626>

¹⁶ V originálním znění dostupné na: http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?jsessionid=FBBA7A4C81288558ECF33F375E782227.tpdila16v_3?cidTexte=JORFTEXT000018158336&dateTexte=20150404

¹⁷ V originálním znění dostupné na: <http://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2012/1/26/EFIT1105722D/jo/texte>

„Zprostředkovatelská činnost v oblasti pojištění nebo zajištění spočívá v prezentaci, návrhu a pomoci při uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv, případně provádění přípravných prací uzavření takovýchto smluv.“

Další podmínky jsou uvedeny v následujících člancích, v článku L512-1 je uvedena povinnost registrace zprostředkovatele:

„Zprostředkovatelé definováni v článku L511-1 musí být registrováni v registru zprostředkovatelů, který je volně přístupný veřejnosti.“,

V článku A512-6 tohoto zákoníku je zase na základě dekretu o podmínkách odborné způsobilosti pro osoby, které jsou oprávněny provádět zprostředkování pojištění, definována povinná úroveň odborné způsobilosti. Podmínky pro registraci definuje již zmíněný dekret o zprostředkování pojištění a o změně pojišťovacího zákoníku z roku 2006 a dekret o registraci zprostředkovatelů v bankovních a finančních službách, investičních finančních poradců a jejich smluvních zástupců z roku 2012.

Výdělek pojišťovacího zprostředkovatele ve Francii závisí, stejně jako v jiných zemích, na provizi z uzavřených pojistných smluv.¹⁸ Jak již bylo řečeno, tato provize není francouzskými zákony nijak regulována a závisí tak na jednotlivých pojišťovnách, na jaké výši provize se se zprostředkovatelem dohodne. Evropská unie od roku 2012 usiluje o zvýšení transparentnosti i díky zavedení povinnosti podávat kupujícímu informace o výši provize a způsobu jejího vyplácení.¹⁹ Předpisem, který toto obsahuje, je směrnice Evropské parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů (MiFID II), která začne platit na začátku roku 2017.

¹⁸ FFSA: Le métier d'agent général d'assurance, dostupné na: http://www.ffsa.fr/sites/jcms/p2_116826/fr/le-metier-d-agent-general-d-assurance?cc=fn_7403

¹⁹ News-assurances: Les clients pourront bientôt connaître les commissions des vendeurs d'assurances, dostupné na: <http://www.news-assurances.com/actualites/les-clients-pourront-bientot-connaître-les-commissions-des-vendeurs-d-assurances/016781859>

Kanada

Kanada také patří mezi země, kde není výše provize regulována, v právních předpisech se omezení provizí zprostředkovatelů životního pojištění týká spíše povinnosti informovat klienta mimo jiné i o výši provize. Běžná je například situace, kdy pojišťovací zprostředkovatel před uzavřením pojistné smlouvy předloží slib, ve kterém se zavazuje, že výrobek, který zákazníkovi doporučuje, považuje pro něj za nejvhodnější, bez ohledu na výhody plynoucí z uzavření pojistné smlouvy.²⁰ Pravomoc k regulaci mají federální i provinční orgány. Pojišťovny jsou regulovány federálně Vrchním úřadem dohledu nad finančními institucemi. Činnost pojišťovacích zprostředkovatelů – makléřů a obecných agentů – je regulována jednotlivými provinciemi.

Regulaci otázek týkajících se zprostředkovatelů pojištění obstarávají tedy provincie, pro ukázkou je popsána legislativní úprava této problematiky v provincii Britská Kolumbie (jako jurisdikce common law) a Québec (jako jurisdikce se smíšeným kontinentálním právním systémem a systémem common law).

V kanadské provincii Britská Kolumbie má provinční zákony a předpisy týkající se finančních služeb na starosti Komise finančních institucí²¹ a pro otázku udělování licencí pro zprostředkovatele zde funguje Rada o pojišťovnictví Britské Kolumbie²². Mezi důležité provinční zákony patří zákon o pojišťovnictví z roku 2012 (*Insurance Act*)²³, zákon o finančních institucích z roku 1996 (*Financial Institutions Act*)²⁴ a s ním související nařízení o marketingu finančních produktů vydané v roce 2004 (*Marketing of Financial Products Regulation*)²⁵. Zákon o pojišťovnictví upravuje obecné otázky jednotlivých variant pojištění, zákon o finančních institucích zase základní aspekty finančních institucí, pojišťoven a pojišťovacích agentů a dalších oblastí. V posledním jmenovaném předpisu je řešena provize zprostředkovatele, konkrétně je v článku 3 odst. 1, písmeno c) uvedeno, že finanční instituce

²⁰ The Globe and Mail: What your insurance broker doesn't want you to know, dostupné na: <http://www.theglobeandmail.com/report-on-business/what-your-insurance-broker-doesnt-want-you-to-know/article561110/?page=all>

²¹ Financial Institutions Commission, více informací v anglickém jazyce na: <http://www.fic.gov.bc.ca/>

²² Insurance Council of British Columbia, více informací v anglickém jazyce na:

<http://www.insurancecouncilofbc.com/PublicWeb/Home.html>

²³ V anglickém znění dostupné na:

http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/ID/freeside/12037_00

²⁴ V anglickém znění dostupné na:

http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/ID/freeside/96141_00

²⁵ V anglickém jazyce dostupné na: http://www.bclaws.ca/civix/document/id/complete/statreg/573_2004

nebo zprostředkovatel zastupující finanční instituci musí v době poskytnutí služby nebo produktu informovat zákazníka mimo jiné o tom, zda je za takovéto poskytnutí služby nebo produktu vyplácena provize nebo kompenzace ze strany finanční instituce. Výše provize či kompenzace nemusí být zveřejněna, závisí jen na dohodě mezi pojišťovnou a zprostředkovatelem pojištění.²⁶

„Zprostředkovatelé pojištění dostávají provize od pojišťoven, jejichž produkty prodávají. Zprostředkovatelé neurčují cenu produktů ani výši jejich provize. V případě, že je pojistná smlouva zrušena před koncem smluveného období, obdrží zprostředkovatel jen část provize za uskutečněnou dobu pojistné smlouvy.“²⁷

V provincii Québec je situace obdobná, v zákoně o distribuci finančních produktů a služeb (*Act respecting the distribution of financial products and services*)²⁸ je v článku 17 uvedeno:

„Pokud zprostředkovatel požaduje kompenzaci od osoby, s níž uzavírá smlouvu, musí ji, v souladu s platnými předpisy úřadu, informovat o skutečnosti, že dostává také odměnu za prodané výrobky a služby.“

V obou zvolených provinciích je tedy legislativně upravena povinnost poskytovat informace o provizi, její výše omezena není.

„Noví zprostředkovatelé životního pojištění mají obvykle vyplácen nízký plat, nicméně provize za uzavřené životní pojištění se obvykle pohybuje okolo 100 % pojistného v prvním roce.“²⁹

²⁶ Insurance Council of British Columbia: Licensee responsibilities, dostupné na:

<http://www.insurancecouncilofbc.com/PublicWeb/LicenseeResponsibilities.html>

²⁷ IBABC: The Broker Advantage – How You're Protected, dostupné na: <http://www.ibabc.org/get-to-know-us/protecting-consumers.html>

²⁸ V anglickém znění dostupné na:

http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2&file=/D_9_2/D9_2_A.html

²⁹ Canadian Securities Institute: Life Insurance Sales Agent, dostupné na:

https://www.csi.ca/student/en_ca/career/financial/lisa.xhtml?lang=en_ca

Německo

Německý systém byl již jako příklad regulace provizí v této práci zmíněn. Zákony, které tuto problematiku upravují, jsou především zákon o pojistných smlouvách z roku 2007 (*Versicherungsvertragsgesetz – VVG*)³⁰ a specifičtější zákon o reformách životního pojištění (*Lebensversicherungsreformgesetz – LVRG*)³¹, který vstoupil v platnost v roce 2014, účinnosti nabyl 1. 1. 2015 a jehož hlavní změny vztahující se k tomuto tématu zasahovaly do nařízení o poskytování životního pojištění z roku 1996 (*Deckungsrückstellungsverordnung – DeckRV*)³². Doporučeným, ale nezávazným zdrojem pravidel jsou také podmínky kapitálového životního pojištění (*Allgemeine Bedingungen für die kapitalbildende Lebensversicherung*)³³ vydané Asociací německých pojišťoven³⁴ v roce 2014 v návaznosti na zmíněné reformy.

V Německu není v zákoně dána horní hranice výše provize pojišťovacího zprostředkovatele, je zde ale uveden maximální procentuální podíl nákladů³⁵ z předepsaného pojistného. V nezávazných podmínkách kapitálového životního pojištění, konkrétně v § 14 je uvedeno, co představuje zmíněné náklady:

„Náklady jsou součástí placeného pojistného. Jedná se o náklady na zřízení pojištění, distribuční náklady a ostatní náklady. Náklady na zřízení pojištění a distribuční náklady představují především provize pro zprostředkovatele pojištění. Kromě toho zahrnují náklady na posouzení žádosti, náklady na vytvoření smluvních dokumentů, administrativní náklady a náklady na reklamu. Pokud jde o ostatní náklady, ty představují zejména správní náklady.“

Úprava procentuálního podílu nákladů je součástí § 4 nařízení o poskytování životního pojištění:

³⁰ V originálním znění dostupné na: http://www.gesetze-im-internet.de/vvg_2008/BJNR263110007.html#BJNR263110007BJNG000500000

³¹ V originálním znění dostupné na:

http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&start=/*%5b@attr_id%27bgbl114s1330.pdf%27%5d#_bgbl_%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl114s1330.pdf%27%5D_1436959251830

³² V originálním znění dostupné na: <http://www.gesetze-im-internet.de/deckrv/BJNR067000996.html>

³³ V originálním znění dostupné na: <http://www.gdv.de/wp-content/uploads/2015/03/01-GDV-Musterbedingung-LV-kapitalbildende-Lebensversicherung-2014.pdf>

³⁴ Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft – GDV

³⁵ tzv. Hochstzillmersatz

„Maximální výše nákladů nesmí překročit 25 tisíců součtu všech plateb pojistného.“

Provize tak v současné době může být společně se všemi dalšími uvedenými náklady maximálně ve výši 2,5 % z celkového předepsaného pojistného, přičemž do doby nabytí účinnosti zákona o reformách životního pojištění byla hranice stanovena na 4 %. Tímto jsou zajištěny vyšší hodnoty odkupného v případě ukončení pojistné smlouvy předčasně.³⁶ Ve srovnání se systémem v České republice jde o odlišný způsob výpočtu výše provize.

„V Německu se používá propočít provizí nikoliv jako procento ročního pojistného, ale jako procenta vztahující se na celkovou sumu pojistného (roční pojistné x pojistná doba). Po přepočtu na roční pojistné pak německé provize odpovídají 120, resp. 75 procentům ročního pojistného. U nás to bývá 180 procent ročního pojistného.“³⁷

Přepočít na 120 % ročního pojistného platil v případě omezení nákladů ve výši 4 % celkového pojistného, za současné situace, kdy jsou náklady omezeny 2,5 % celkového pojistného, tedy provize v Německu odpovídá 75 % ročního pojistného.

Rakousko

Základním právním předpisem upravujícím oblast pojišťovnictví je v Rakousku zákon o pojistné smlouvě z roku 1958 (*Versicherungsvertragsgesetz – VersVG*)³⁸, ve kterém je životnímu pojištění věnována 4. část, konkrétně § 159-178. Předpisem, na který tento zákon odkazuje, je také obchodní řád z roku 1994 (*Gewerbeordnung – GewO*)³⁹, dále se tématicky týká nařízení spolkového ministerstva hospodářství, rodiny a mládeže o zprostředkovatelích

³⁶ GDV: Das ändert sich für Lebensversicherungskunden 2015, dostupné na: <http://www.gdv.de/2014/12/das-aendert-sich-fuer-lebensversicherungskunden-2015/>

³⁷ Peníze.cz: Německé pojišťovny chtějí limity na provize za prodej životního pojištění, dostupné na: <http://www.penize.cz/zivotni-pojisteni/283507-nemecke-pojistovny-chteji-limity-na-provize-za-prodej-zivotniho-pojisteni>

³⁸ V originálním znění dostupné na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001979>

³⁹ V originálním znění dostupné na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10007517>

pojištění z roku 1994 (*Versicherungsvermittler – Verordnung*)⁴⁰ a zákon o obchodních zástupcích z roku 1993 (*Handelsvertretergesetz – HvertrG*)⁴¹.

Rakousko patří mezi země, kde je provize u životního pojištění regulována, není ale stanoven konkrétní strop, regulována je jen čekací doba.

*„Od roku 2007 musí být pořizovací náklady rovnoměrně rozloženy do prvních pěti let existence smlouvy, čímž se dosáhlo vyšší hodnoty odkupného. Do té doby byly veškeré pořizovací náklady hrazeny na počátku trvání pojištění a začínalo se tak v záporných hodnotách.“*⁴²

Obecné informace o pojišťovacích zprostředkovatelích obsahuje obchodní řád. Zde jsou zprostředkovatelé zmíněni v § 94 odst. 75 a 76, dále jsou jim věnovány § 136a-138. Otázce provize se pak věnuje v § 138 odst. 1 daného předpisu:

„Poplatek za poradenství může být požadován, pouze pokud byl předem jasně dohodnut. Pokud existuje ukončená smlouva, která se týkala stejné věci, není nárok na provizi.“

Tímto odstavcem je tak vyloučeno přetáčení smluv. Podobné ustanovení je obsaženo také v zákoně o obchodních zástupcích, kde jsou pojišťovacím zprostředkovatelům věnovány § 26a- 6d. Nařízení o pojišťovacích zprostředkovatelích se týká především vymezení kvalifikačních požadavků na zprostředkovatele pojištění. Již zmíněná regulace v podobě čekací doby je upravena v zákoně o pojistné smlouvě, konkrétně v § 176 odst. 5 tohoto zákona:

„Pokud je kapitálové životní pojištění ukončeno před uplynutím pěti let nebo dohodnutou kratší dobou, ve výpočtu výše odkupného jsou pořizovací náklady zohledněny maximálně do výše, která odpovídá poměru mezi skutečnou dobou trvání pojištění a dobou pěti let, případně kratší dohodnutou dobou.“

⁴⁰ V originálním znění dostupné na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20006794>

⁴¹ V originálním znění dostupné na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10003122>

⁴² Konsumentenfragen.at: Kündigung, Stilllegung oder Freistellung der Lebensversicherung, dostupné na:

http://www.konsumentenfragen.at/konsumentenfragen/Mein_Geld/Versicherung/Lebensversicherung/Kuendigung,Stilllegung_oder_Freistellung_der_Lebensversicherung

Z Rakouského systému vycházel také Ladislav Šincl při vytváření pozměňovacího návrhu k novele českého zákona o pojišťovnictví.

Spojené státy americké

Spojené státy americké patří mezi ty země, ve kterých provize za zprostředkování pojištění není regulována. Na federální úrovni jsou důležité zákony: McCarran-Ferguson (*McCarran-Ferguson Act*)⁴³, Sherman (*Sherman Act*)⁴⁴, Clayton (*Clayton Act*)⁴⁵ a zákon o federální obchodní komisi (*Federal Trade Commission Act*).⁴⁶ Prvně jmenovaný zákon dává v § 1011 jednotlivým státům pravomoc regulovat oblast pojišťovnictví:

„Kongres tímto prohlašuje, že regulace a zdanění oblasti pojišťovnictví ze strany jednotlivých států je ve veřejném zájmu a absenci regulace ze strany Kongresu nelze vykládat jako překážku pro regulaci ze strany jednotlivých států.“

Státy tak mohou regulovat oblast pojišťovnictví podle svého uvážení a vydávat své právní předpisy. Konkrétní regulace výše provize však v těchto dokumentech v průběhu zpracování analýzy nebyly nalezeny. Snahou jednotlivých států je sjednocení regulace, v roce 2006 proto vznikla Mezystátní regulační komise pro pojistné produkty (*Interstate Insurance Product Regulation Commission, IIPRC*)⁴⁷. Tato Komise v současné době sdružuje 44 států, které vytváří více než 70 % objemu pojistného v celých Spojených státech amerických.⁴⁸

Provize za zprostředkování životního pojištění se liší podle druhu sjednaného životního pojištění, jde především o dobu trvání pojistné smlouvy. Pokud je životní pojištění uzavřeno

⁴³ V originálním znění dostupné na: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/6701>

⁴⁴ V originálním znění dostupné na: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/chapter-1>

⁴⁵ V originálním znění dostupné na: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/12>

⁴⁶ Sherman Act a Clayton Act jsou zákony antimonopolními, problematice regulace pojištění se tak věnují z tohoto pohledu. Posledním jmenovaným federálním zákonem byla v roce 1914 založena federální obchodní komise, která řeší nekalé obchodní praktiky a reguluje sporné obchodní postupy.

⁴⁷ Více informací v anglickém jazyce na: <http://www.insurancecompact.org/about.htm>

⁴⁸ Congressional Research Service: Insurance Regulation: Issues, Background and legislation in the 113th Congress, v anglickém jazyce dostupné na: <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R43067.pdf>

na určitou dobu, je provize zpravidla nižší, u smluv na dobu neurčitou, tedy do doby dožití, dostává zprostředkovatel provizi vyšší.

„Provize vyplácená první rok je platba, která se rovná procentuálnímu podílu z celkové roční platby pojistného. Obvyklé jsou provize ve výši 40 % až 90 % z pojistného zaplaceného v prvním roce.“⁴⁹

Obvykle však nárok na provizi nekončí po prvním roce, po zbývajícím dobu trvání pojištění dostává zprostředkovatel pojištění tzv. obnovovací provize:

„Obnovovací provize je placena po určitý počet let následujících po prvním roce platnosti pojistné smlouvy. Počet let, po které je obnovovací provize vyplácena, se liší podle jednotlivých společností, ale většinou se jedná o dlouhé časové období. Provize placená za obnovu pojistné smlouvy se obvykle pohybuje mezi 2 % a 5 % pojistného zaplaceného během daného počtu let.“⁵⁰

Velká Británie (Anglie a Wales)

Ve Velké Británii tvoří právní základ problematiky pojištění 3 zákony, které vznikly na základě osmiletých vyjednávání mezi legislativní komisí pro Anglii a Wales⁵¹ a legislativní komisí Skotska⁵². Jedná se o zákon o spotřebitelském pojištění z roku 2012 (*Consumer Insurance Act 2012*)⁵³, zákon na ochranu třetích stran (*Third Parties Act 2010*)⁵⁴ a zákon o pojišťovnictví (*Insurance Act 2015*)⁵⁵, který vstoupí v platnost v roce 2016. Zákon o spotřebitelském pojištění upravuje především povinnost spotřebitelů informovat pojistitele o všech podstatných skutečnostech důležitých pro uzavření pojistné smlouvy. Cílem zákona na ochranu třetích stran je pomoci třetím stranám, které mají nárok vůči osobě v platební neschopnosti, která je pro tento

⁴⁹ LifeAnt: Life Insurance Commissions – How Life Insurance Agents Are Paid, dostupné na: <http://www.lifeant.com/life-insurance-commissions-how-life-insurance-agents-are-paid/>

⁵⁰ LifeAnt: Life Insurance Commissions – How Life Insurance Agents Are Paid, dostupné na: <http://www.lifeant.com/life-insurance-commissions-how-life-insurance-agents-are-paid/>

⁵¹ Law Commission

⁵² Scottish Law Commission

⁵³ V originálním znění dostupné na: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/6/contents>

⁵⁴ V originálním znění dostupné na: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/10/contents>

⁵⁵ V originálním znění dostupné na: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/4/introduction>

případ pojištěna. I přes přijetí tohoto zákona již v roce 2010 prozatím není platný, došlo v něm ke změnám v souvislosti se zmíněným zákonem o pojišťovnictví přijatým v únoru roku 2015. Přímo otázce provizí se věnuje předpis státního nezávislého regulátora FSA⁵⁶ upravující maloobchodní prodej (*Retail Distribution Review*)⁵⁷.

Velká Británie patří mezi země, kde byly od počátku roku 2013 prostřednictvím posledního jmenovaného předpisu provize za sjednané životní pojištění vyplácené pojišťovny zakázány úplně.⁵⁸ V současné době je tak ze strany zprostředkovatele pojištění nutné sdělit zájemci o pojištění dopředu, kolik poradenství stojí. Zájemce se tak může rozmyslet, zda pojištění chce koupit, případně je možné domluvit se s poskytovatelem pojištění na jiné částce, splátkách atd.⁵⁹ Odměny tedy nejsou vypláceny ze strany pojišťoven, ale přímo od klientů a zprostředkovatelé pojištění fungují jako jejich makléři.

„Odměna pro zprostředkovatele může být dána jako:

- *hodinová sazba,*
- *platba podle činnosti,*
- *měsíční částka,*
- *procento z investovaných peněz.*⁶⁰

Cílem této úpravy je zajištění nezávislosti investičních poradců a poskytování profesionálních služeb v této oblasti.

„Tyto změny zaručují, že rada, kterou obdržíte, nebude ovlivněna tím, jak moc si poradce mohl z dané investice vydělat.“⁶¹

⁵⁶ FSA = Financial Services Authority měl na starosti regulaci v oblasti finančních služeb v letech 2001-2013. V roce 2013 byl regulátor rozdělen na 2: The Financial Conduct Authority (FCA) a The Prudential Regulation Authority (PRA), více informací v anglickém jazyce na:

http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121025041547/http://www.fsa.gov.uk/consumerinformation/product_news/saving_investments/changes-financial-advice/how-changing

⁵⁷ V originálním znění dostupné na: <https://www.fca.org.uk/static/pubs/guidance/fg12-15.pdf>

⁵⁸ Society of Actuaries: Insurance Market and how it is changing, The Actuary Magazine February/March 2014, dostupné na: <https://www.soa.org/news-and-publications/publications/magazines/the-actuary-magazine/pub-the-actuary-magazine-detail.aspx>

⁵⁹ FSA: How advice is changing, dostupné na:

http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121025041547/http://www.fsa.gov.uk/consumerinformation/product_news/saving_investments/changes-financial-advice/how-changing

⁶⁰ Financial Conduct Authority: Paying for financial advice, dostupné na:

<http://www.fca.org.uk/consumers/financial-services-products/investments/financial-advice/paying-for-advice>

⁶¹ Financial Conduct Authority: Paying for financial advice, dostupné na:

<http://www.fca.org.uk/consumers/financial-services-products/investments/financial-advice/paying-for-advice>

Zdroje

Canadian Securities Institute: Life Insurance Sales Agent, dostupné na:

https://www.csi.ca/student/en_ca/career/financial/lisa.xhtml?lang=en_ca

Congressional Research Service: Insurance Regulation: Issues, Background and legislation in the 113th Congress, v anglickém jazyce dostupné na: <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R43067.pdf>

Fédération Française des Sociétés d'Assurances (FFSA): Le métier d'agent général d'assurance, dostupné na: http://www.ffsa.fr/sites/jcms/p2_116826/fr/le-metier-d-agent-general-d-assurance?cc=fn_7403

Financial Conduct Authority (FCA): Paying for financial advice, dostupné na:

<http://www.fca.org.uk/consumers/financial-services-products/investments/financial-advice/paying-for-advice>

Financial Services Authority (FSA): How advice is changing, dostupné na:

http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121025041547/http://www.fsa.gov.uk/consumerinformation/product_news/saving_investments/changes-financial-advice/how-changing

Finanční a ekonomický institut: Regulace provází je v Evropě standard, Česko je výjimkou, 24. 6. 2015, dostupné na: <http://www.faei.cz/tiskova-zprava-regulace-provizi-je-v-evrope-standard-cesko-je-vyjimkou/>

Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft (GDV): Das ändert sich für

Lebensversicherungskunden 2015, dostupné na: <http://www.gdv.de/2014/12/das-aendert-sich-fuer-lebensversicherungskunden-2015/>

Insurance Brokers Association of British Columbia (IBABC): The Broker Advantage – How You're Protected, dostupné na: <http://www.ibabc.org/get-to-know-us/protecting-consumers.html>

Insurance Council of British Columbia: Licensee responsibilities, dostupné na:

<http://www.insurancecouncilofbc.com/PublicWeb/LicenseeResponsibilities.html>

Konsumentenfragen.at: Kündigung, Stilllegung oder Freistellung der Lebensversicherung, dostupné na:

[http://www.konsumentenfragen.at/konsumentenfragen/Mein_Geld/Versicherung/Lebensversicherung/Kuendigung, Stilllegung oder Freistellung der Lebensversicherung](http://www.konsumentenfragen.at/konsumentenfragen/Mein_Geld/Versicherung/Lebensversicherung/Kuendigung,_Stilllegung_oder_Freistellung_der_Lebensversicherung)

LifeAnt: Life Insurance Commissions – How Life Insurance Agents Are Paid, dostupné na:

<http://www.lifeant.com/life-insurance-commissions-how-life-insurance-agents-are-paid/>

News-assurances: Les clients pourront bientôt connaître les commissions des vendeurs d'assurances,

dostupné na: <http://www.news-assurances.com/actualites/les-clients-pourront-bientot-connaître-les-commissions-des-vendeurs-dassurances/016781859>

Peníze.cz: Německé pojišťovny chtějí limity na provize za prodej životního pojištění, dostupné na:

<http://www.penize.cz/zivotni-pojisteni/283507-nemecke-pojistovny-chteji-limity-na-provize-za-prodej-zivotniho-pojisteni>

Právní předpisy v jednotlivých zemích

Society of Actuaries: Insurance Market and how it is changing, The Actuary Magazine

February/March 2014, dostupné na: <https://www.soa.org/news-and-publications/publications/magazines/the-actuary-magazine/pub-the-actuary-magazine-detail.aspx>

The Globe and Mail: What your insurance broker doesn't want you to know, dostupné na:

<http://www.theglobeandmail.com/report-on-business/what-your-insurance-broker-doesnt-want-you-to-know/article561110/?page=all>